

ЛІТЕРАТУРА

1. Борова В. Використання моделювання в педагогічному коригуванні звукової культури мовлення дітей старшого дошкільного віку. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2022. Вип. 6. С. 3–8.
2. Гавриш Н. Мовленнєво-творча діяльність дітей на етапі дошкільного дитинства: технології підтримки. *Мистецтво та освіта*. 2021. Вип. 1. С. 34–39.
3. Данильченко І. Культура мовлення як складник формування комунікативної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*. 2024. Вип. 3. С. 42–49.
4. Тарашевська О., Цісар І. Комунікативна культура вихователя – запорука духовного та мовленнєвого зростання дошкільника. *Імідж сучасного педагога*. 2015. № 6. С. 21–24.

Софія ДУДИЧ
(Дрогобич)

РОЗВИТОК ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сьогодні особливого значення набуває створення цілісного гармонійного простору, де розвиток дитини відбувається через природні для її віку форми життєдіяльності. Діалогічне мовлення постає фундаментальним складником соціалізації, що забезпечує повноцінну взаємодію суб'єктів освітнього процесу. Використання ігрової діяльності як пріоритетного інструментарію дає змогу забезпечити органічну інтеграцію мовленнєвих навичок у структуру особистісного становлення. Це зумовлює необхідність переосмислення методичних підходів до стимулювання вербальної активності вихованців закладів дошкільної освіти, враховуючи виклики сьогодення та потребу в гармонізації розвитку індивіда.

Теоретичне осмислення феномену діалогічного мовлення в межах сучасної психолого-педагогічної науки потребує глибокої детермінації ігрової діяльності як фундаментальної умови становлення комунікативної особистості. О. Літовченко розглядає

комунікацію як цілісну систему, де розвиток вербальних навичок дитини безпосередньо залежить від якості її взаємодії з дорослими та однолітками в ігровому просторі [1, с. 224]. У межах цього підходу діалог постає природним виявом суб'єкт-суб'єктних відносин, що забезпечує трансляцію смислів та інтенцій у динамічному середовищі закладу дошкільної освіти. Ігрова діяльність створює унікальний комунікативний контекст, де вербальні структури засвоюються набагато продуктивніше завдяки емоційній залученості та наявності спільної мети.

Розвиток діалогічних умінь передбачає опанування складної архітекτονіки мовленнєвого акту, що включає здатність слухати партнера, адекватно реагувати на його репліки та ініціювати нові гілки обговорення. О. Петрик акцентує увагу на тому, що використання ігрових методів навчання сприяє зміщенню акценту із механічного відтворення фраз на змістовне спілкування [4, с. 147]. Це стає особливо актуальним в умовах війни, коли заклади дошкільної освіти мають виконувати функцію стабілізації емоційного стану вихованців через налагодження конструктивної комунікації.

Використання соціально-драматичної гри як засобу когнітивного та лінгвістичного розвитку свідчить, що саме в рольовій взаємодії дитина навчається координувати різні точки зору. В. Любашина стверджує, що процес узгодження ігрового сюжету є вищою формою діалогу, оскільки вимагає від учасників високого рівня децентрації та вербальної гнучкості [3].

Ігрова діяльність сприяє формуванню ціннісного ставлення до іншої людини, що є передумовою успішного діалогу. Усвідомлення дитиною себе як активного учасника ігрового процесу стимулює потребу у висловленні власних думок та почуттів. В освітньому процесі педагог виступає не транслятором готових знань, а фасилітатором ігрової взаємодії. Такий підхід забезпечує органічне входження дитини в мовленнєву ситуацію, де діалог стає інструментом розв'язання ігрових завдань. Взаємодоповнюваність цих поглядів дає підставу стверджувати, що гра є не просто методом навчання, а фундаментальним способом існування дитини, у якому мовлення розвивається синхронно з її соціальним досвідом.

Сучасний соціокультурний простір потребує інтеграції нових форм ігрової взаємодії, які стимулювали б мовленнєву активність у цифровому та реальному вимірах. Необхідність створення збагаченого мовленнєвого середовища спонукає дитину до

самостійних висловлювань. В умовах війни підтримка зв'язного діалогу стає важливим чинником психологічної резильєнтності, оскільки допомагає дитині вербалізувати власні переживання в безпечній ігровій формі.

Особливої ваги у контексті розвитку діалогічних навичок набуває сюжетно-рольова гра, яка виступає моделлю реальних соціальних відносин. Специфіка такої діяльності полягає у необхідності постійного узгодження дій між учасниками, що стимулює розширення реплікаційного кроку та збагачення словникового запасу. Важливою є паритетна взаємодія між дітьми, де діалог стає інструментом конструювання спільної ігрової реальності. За умови мінімального, але грамотного втручання дорослого, діти демонструють вищу здатність до аргументації та використання складних мовленнєвих зворотів. Ігровий простір як комунікативне середовище сприяє природному засвоєнню граматичних норм та етикету спілкування [2]. Взаємодоповнюваність цих поглядів дає підставу визначити ігрову діяльність як платформу для випробування різних комунікативних стратегій, що мають вирішальне значення для формування мовленнєвої компетентності.

Ефективність розвитку діалогу в грі суттєво залежить від когнітивного навантаження та змістового наповнення ігрових ситуацій. Педагог та дитина разом розв'язують інтелектуальні завдання у межах ігрового сюжету. Такий формат взаємодії стимулює дошкільника до висловлення припущень, формулювання запитань та пошуку відповідей, що є структурними елементами розгорнутого діалогу. Водночас у сучасних реаліях, коли освітній процес у закладах дошкільної освіти відбувається в умовах війни, ігрова діяльність набуває додаткового значення як засіб вербалізації внутрішніх переживань. Мовлення в ігрових ситуаціях стає формою адаптації до навколишнього світу, дозволяючи дитині трансформувати складні емоції у зрозумілі вербальні конструкції [2, с. 156]. Ігри з правилами та творчі ігри створюють безпечний простір для комунікації, де дошкільники можуть безпечно експериментувати з соціальними ролями, відпрацьовуючи навички конструктивного діалогу і взаєморозуміння.

Залучення театралізованих ігор до освітнього процесу також демонструє високу ефективність у стимулюванні діалогічної

активності. Виконання певної ролі вимагає від дитини не просто відтворення тексту, але й емоційного забарвлення реплік, врахування контексту та реакції партнера. Драматизація сприяє розвитку емпатії, яка є психологічним фундаментом успішного діалогу. Здатність відчувати стан іншого й адекватно на нього зреагувати вербально формується саме в процесі перевтілення. Українські дослідники наголошують на важливості інтеграції ігрових вправ у щоденну життєдіяльність вихованців [3, с. 303]. Це дає змогу забезпечити безперервність процесу формування комунікативних умінь, де кожна ігрова ситуація стає мікроконтекстом для розвитку культури мовлення. Синтез теоретичних напрацювань і практичного досвіду підтверджує, що ігрова діяльність є цілісним механізмом, який забезпечує єдність інтелектуального, емоційного та мовленнєвого розвитку особистості.

Вектори подальших наукових розвідок мають бути спрямовані на вивчення методичних аспектів поєднання традиційних народних ігор з новітніми цифровими технологіями в межах закладу дошкільної освіти. Це уможливить розширити межі традиційної педагогіки та забезпечити сталий розвиток комунікативної компетентності особистості в умовах глобальних трансформацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Літовченко О. Формування діалогічних умінь у дітей старшого дошкільного віку. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 39 (2). С. 221–228.
2. Любашина В. Ігрова діяльність як засіб розвитку діалогічного мовлення старших дошкільників в умовах дошкільного закладу. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія : Педагогічні науки*. 2013. Вип. 121 (1). С. 154–158.
3. Любашина В. Розвиток діалогічного мовлення старших дошкільників засобами ігрової діяльності. *Педагогічний дискурс*. 2011. Вип. 10. С. 301–305.
4. Петрик О. Основи забезпечення наступності й перспективності розвитку діалогічного мовлення дітей дошкільного віку та молодших школярів. *Молодь і ринок*. 2017. № 10. С. 145–150.